

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-08-18

HSN 2016-2512

*Handläggare:
Mehrnaz Aram
Razvan State*

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2016-09-27, P 27

Svar på skrivelse från Dag Larsson med flera (S) gällande en bättre vård för asylsökande och nyanlända

Ärendebeskrivning

I en skrivelse till hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår Dag Larsson med flera (S) att hälso- och sjukvårdsnämnden ska besluta om bättre vård för asylsökande och nyanlända.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-08-18
Skrivelse från Dag Larsson med flera (S)

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att anse skrivelsen besvarad.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Asylsökande är en sårbar grupp som ofta, men inte alltid, har en sämre hälsa. De kan ha ett ackumulerat behov och det gäller särskilt de som har traumatiska erfarenheter bakom sig.

Invandrare och flyktingar har ofta, men inte alltid, en högre förekomst av psykisk ohälsa, men vänder sig i mindre utsträckning till den psykiatriska vården jämfört med majoritetsbefolkningen. De kan uppleva höggradig stress i det nya landet på grund av språk-svårigheter, kulturskillnaden samt asylprocessen. Asylprocessen innebär osäkerhet men också begränsade rättigheter vad beträffar bland annat sjukvården. Migrationsprocessen kan innebära svåra påfrestningar som psykiska kriser och anpassningsproblem som följd.

I Stockholms län erbjuds hälsoundersökning (HU) i samband med ankomst till länet enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Hälso-undersökningen erbjuds för att uppmärksamma eventuell ohälsa och behov av smittskyddsåtgärder samt för att informera om möjligheten att få del av hälso- och sjukvård och tandvård. Hälsoundersökningen är frivillig och tolk ska anlitas vid behov.

Hälsoundersökning innefattar ett samtal om den undersökta hälsa med avseende på tidigare och nuvarande fysiska och psykiska tillstånd samt provtagning enligt smittskydds rekommendationer.

Samtalet om det psykiska tillståndet kan utvecklas och fördjupas hos den primärvårdsenhet som ansvarar för hälsoundersökningen i form av stödsamtal av kurator eller psykolog, som finns vid de sex vårdcentraler inom Stockholms läns landsting (SLL), som har uppdrag att erbjuda HU/stödsamtal.

Dag Larsson med flera (S) föreslår i skrivelsen att hälso- och sjukvårdsnämnden ska besluta om ett antal åtgärder gällande en bättre vård för asylsökande och nyanlända.

- *Arbeta för att öka andelen asylsökande i Stockholms läns landsting som genomgår en hälsoundersökning*

Uppdraget att erbjuda och genomföra hälsoundersökning har hittills legat på 6 husläkarmottagningar i SLL för att skapa den kompetens och erfarenhet som behövs för att möta dessa gruppers särskilda behov. Sedan första juni 2016 har även husläkarmottagningen i Norrtälje kommun fått uppdrag att genomföra hälsoundersökningar. Detta uppdrag har man under perioden 1 juni 2016 till 31 december 2017.

Under 2016 har de 7 mottagningar som erbjuder HU, börjat använda ett systemstöd, hälsoplan, som underlättar administrationen av kallelserna till HU. Systemet ger en överblick över alla som ska erbjudas HU, vilka som erbjudits HU, vilka som gjort HU och vilka som ska erbjudas HU en andra gång. De som avböjt eller uteblivit registreras också i systemet. Systemet används också för att kunna informera BVC-mottagningarna om vilka asylsökande barn som finns i närområdet. Den delen administreras via Transkulturellt Centrum (TC).

- *Ge förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten att inrätta mobila vårdteam som arbetar med uppsökande verksamhet och genomför hälsoundersökningar på plats där asylsökande bor*

Sedan några år tillbaka har Migrationsverket öppnat asylboenden i Stockholms län. I samband med detta och den stora flyktingströmmen i höstas har förvaltningen givit uppdrag till några vårdcentraler, som har uppdraget om hälsoundersökning, att erbjuda hälsoundersökning vid Migrationsverkets anläggningsboenden (mobila team) till exempel när boendet är beläget långt från mottagningen eller har glesa kommunikationsmöjligheter.

- *Rusta psykiatrin och primärvården inför en förväntad ökning av patienter med psykisk ohälsa*

Ett flertal husläkarmottagningar och barn- och ungdomsmedicinska mottagningar (BUMM) har sedan tidigare fått ett tilläggsuppdrag för att förstärka första linjens psykiatri för barn och ungdomar. Traumaenheten på barn- och ungdomspsykiatrin (BUP) erbjuder behandling för barn och unga med allvarliga traumatiska symtom.

För vuxna asylsökande finns det möjlighet till stödsamtal på de sex vårdcentralerna med tilläggsuppdrag för hälsoundersökningar.

Kris- och traumacentrum har ett utökat uppdrag för att kunna hjälpa asylsökande i behov av psykosocialt stöd.

TC, landstingets kunskapscentrum i transkulturell psykiatri, asyl- och flyktingsjukvård har fått samordningsansvar för att ordna utbildningsinsatser i samverkan med Röda Korsets Center för torterade flyktingar, Kris och Traumacentrum, Järva psykiatrin Praktikertjänst, Prima Barn- och Vuxenpsykiatri AB, Capio Psykiatri och Stockholms läns sjukvårdsområdes barn- och ungdomspsykiatri och samtliga vuxen psykiatriska kliniker. Målgrupp för kompetenshöjande åtgärder är all personal inom verksamheter som har avtal med SLL, barn och ungdomspsykiatrin och vuxenpsykiatrin.

Inom TC finns även hälsokommunikatörer som vänder sig till olika kommunala verksamheter, grupper med nyanlända migranter, andra invandrargrupper och till primärvården inom Stockholms läns landsting samt organiserade nätverk för professionella i vården som kan komma att fungera som kunskapsstöd efter utbildning. Hälsokommunikatörerna har haft ett samverkansprojekt (mars 2015-juli 2016) med Centrum för Samhällsorienteringen som handlade att ge 12 timmar hälsokommunikation i Samhällsorienteringen. Projektets målgrupp är begränsad till vuxna nyanlända som ingår i etableringen. Förvaltningen har beslutat att projektet hälsokommunikation fortsätter sitt arbete som första implementeringsfas från och med augusti 2016 till och med december 2017.

- *Ge förvaltningen i uppdrag att se över ersättningssystemet för tolkar i syfte att motverka en akut tolkbrist inom sjukvården*

Få faktorer är så avgörande för hållbar utveckling och utanförskap som hälsa. Därför är säkerställandet av människors hälsa det tredje målet i Agenda 2030 – globala mål för hållbar utveckling. Genom att verkställa sammanhängande kartläggningar med omvärldsbevakning identifierar Stockholms län landsting behovet av tolk i talade språk i länet, speciellt i efterfrågade eller mindre vanliga språk.

En översyn ska syfta till att belysa läget inom ett ämne samt identifiera förbättringsområden och föreslå åtgärder. Då språktolkuppdrag är en flerdelad verksamhet behöver utvärderingsmomentet utredas noggrant innan det genomförs. Hälsa- och sjukvårdsförvaltningens (HSF) slutsats är en effektivisering av resursanvändningen, genom att öka tolkning per telefon eller video, som ligger helt i linje med SLL:s satsning på ökad kvalitet och tillgänglighet av tolkar i talade språk. SLL utför ett arbete att genom tekniska lösningar som Tolkportalen, riktade utbildningsinsatser och informationskampanjer, vägleda vårdgivarna till att öka användningen av distanstolkning. SLL ser även över arbetsprocesserna, både interna och hos vårdgivare, i syfte att frigöra tid till kvalitativ vård istället för administrativt arbete kring fakturahantering och bokning av tolk i talade språk.

HSF valde även i sin senaste upphandling för tolk i talade språk att tillämpa domstolsverkets föreskrifter om tolktaxa (tabell 2) med undantag för reseersättning. Detta innebär en signifikant förbättring i ersättningen för tolkuppdragen. Det har dock visat sig att det inte är möjligt för annan huvudman att reglera ersättning till tolkar i talade språk som antingen är anställda hos tolkförmedlingen eller frilansande, sistnämnda utgör även den absoluta majoriteten bland denna målgrupp.

Sammanfattningsvis är det den begränsade tillgången av tolkar i talade språk, som alla myndigheter konkurrerar om, som gör att förslaget om att ha distanstolkning som förstahandsalternativ för att motverka en akut brist på tolkar i talade språk inom sjukvården, redan är en inrättad förutsättning i SLL:s mål om att uppnå en jämlik och patientsäker vård.

Barbro Naroskyin
Hälsa- och sjukvårdsdirektör

Olle Olofsson
Avdelningschef

2016-05-24

Skrivelse gällande en bättre vård för asylsökande och nyanlända

I en orolig omvärld söker sig många människor till Sverige. Ett stort mottagande på kort tid innebär utmaningar för vårt samhälle, men så sikt innebär det också stora möjligheter. Många av de som kommer till Sverige är i yrkesaktiv ålder och har en god utbildning eller annan värdefull yrkeskompetens. Om vi lyckas med etableringen av dessa personer så kommer de vara en fantastisk tillgång som bidrar till att Sverige växer sig starkt och klarar den demografiska utmaningen. God hälsa är en viktig hörnsten för att lyckas med integrationen.

För många asylsökande är vården den allra första kontakten med det svenska samhället. Att direkt komma i kontakt med den svenska hälso- och sjukvården genom en hälsoundersökning ger en bra start och ökar chanserna till en snabbare integration för nyanlända. I Stockholm genomgår tyvärr mindre än hälften av de asylsökande en hälsoundersökning. Detta är en mycket låg siffra om man jämför med andra län i Sverige. Exempelvis i Kalmar län har landstinget, genom ett gott samarbete med Migrationsverket, lyckats få upp andelen som genomför en hälsoundersökning till cirka 80 procent.

Ett framgångskoncept för de län som lyckats bättre med hälsoundersökningar har varit att inrätta mobila vårdteam som åker ut till asylboenden för att genomföra hälsoundersökningarna på plats och informera om det svenska hälso- och sjukvårdssystemet. I Stockholms läns landsting har man istället valt ett system med sex vårdcentraler som har ett särskilt uppdrag att erbjuda hälsoundersökningar för asylsökande. Eftersom majoriteten av de asylsökande i Stockholm bor i egna boenden, så kallade EBO, så är det svårt att nå ut med information om hälsoundersökningar.

Enligt Socialstyrelsen uppskattas mellan 20 till 30 procent av asylsökande och flyktingar lida av psykisk ohälsa. Experter bedömer att ännu fler har behov av insatser för att förebygga eller förhindra uppkomst av psykisk ohälsa. Att många asylsökande kommer att behöva vänta länge på sina uppehållstillstånd kan tänkas ha en negativ inverkan på den psykiska hälsan hos många individer. Därför blir det oerhört viktigt att organisera meningsfulla aktiviteter för de asylsökande under väntetiden för att inte sätta dem i ett ohälsofrämjande vakuum. Att motverka psykisk ohälsa kan – förutom att det gör vardagen mer uthärdlig – även underlätta integrationen och människors möjligheter att komma in i samhället.

För många asylsökande och nyanlända är det idag svårt att delta i språkundervisning eller närvara vid hälsoundersökningar eftersom man inte har råd att resa med SL:s kollektivtrafik. Dagsersättningen för asylsökande är idag är 24 kr om man bor man bor på ett boende där mat ingår och upp till 71 kr om man har eget ansvar för mat.

2016-05-24

Detta räcker inte till resor med kollektivtrafiken, vilket resulterar i att många asylsökande får svårt att besöka andra delar av länet. Det här är ett stort bekymmer för integrationen anser Socialdemokraterna. Vi anser att möjligheten för asylsökande att ta sig till integrationsfrämjande aktiviteter och genomgå hälsoundersökningar måste förbättras.

I januari 2016 rapporterade DN att tolkbristen medför att man tvingas skjuta på hälsoundersökningar och andra sjukvårdsbesök. Detta påverkar givetvis patientsäkerheten för asylsökande och nyanlända. I hälften av fallen berodde det på att tolken inte dök upp alls. Tolkarnas låga arvoden beskrivs vara en bidragande orsak till att landstingets tolktjänst inte fungerar. Det här är något som måste åtgärdas innan vi står inför en akut tolkbrist i Stockholms läns landsting.

Stockholms läns landsting har tilldelats 177,6 miljoner i tillfälligt stöd för att hantera den exceptionella flyktingssituationen. Dessa statliga medel bör gå till insatser som förbättrar hälsan hos asylsökande och nyanlända. En god hälsa är avgörande för etablering och delaktighet i samhället.

Socialdemokraterna föreslår Hälso- och sjukvårdsnämnde besluta

- att arbeta för att öka andelen asylsökande i Stockholms läns landsting som genomgår en hälsoundersökning.*
- att ge förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten att inrätta mobila vårdteam som arbetar med uppsökande verksamhet och genomför hälsoundersökningar på plats där asylsökande bor.*
- att rusta psykiatrin och primärvården inför en förväntad ökning av patienter med psykisk ohälsa.*
- att ge förvaltningen i uppdrag att se över ersättningssystemet för tolkar i syfte att motverka en akut tolkbrist inom sjukvården.*

Dag Larsson (S) m fl